

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΠΑΠΑ – ΣΚΑΛΙΩΡΑ ΣΤΗ ΡΑΨΑΝΗ ΤΟΥ 19ΟΥ ΑΙΩΝΑ ΧΡΗΣΤΟΥ Γ. ΝΤΑΜΠΛΙΑ

Είναι γνωστό ότι η Ραψάνη με τη λειτουργία του Ελληνικού Σχολείου υπήρξε φυτώριο πολλών μορφωμένων ανθρώπων και λογίων. Στο Σχολείο δίδαξαν επιφανείς και διακεκριμένοι δάσκαλοι με κυριότερο τον Άγιο Γεώργιο. Οι περισσότεροι είναι καταγεγραμμένοι και μας είναι γνωστοί με τα ονόματά τους. Σίγουρα όμως θα υπήρχαν και άλλες σημαντικές προσωπικότητες, τα στοιχεία των οποίων χάθηκαν. Αν δε μεσολαβούσε η πυρπόληση του χωριού από τους Τούρκους, στην Επανάσταση του 1878, θα είχαμε στη διάθεσή μας τη Βιβλιοθήκη του σχολείου, το αρχείο του και το κατάστιχο της δεύτερης συνοικίας - ενορίας, της Παναγίας. Τα περισσότερα όμως που γνωρίζουμε σήμερα τα χρωστούμε στο κατάστιχο του Αγίου Αθανασίου.¹ Με βάση λοιπόν αυτά τα δεδομένα αλλά και κάποιες άλλες πηγές θα σκιαγραφήσω την προσωπικότητα του Ιωάννη Παπα-Σκαλιώρα δίνοντάς σας όσα περισσότερα στοιχεία μπορώ για την ταυτότητά του και τη δράση του στη Ραψάνη από το 1830 μέχρι και το 1871 περίπου. Τα στοιχεία που θα σας παρουσιάσω προέρχονται από μια έρευνα που

1. Γ. Παρίση, Η Ραψάνη 230.

έκανα στα πολύ παλιά βιβλία που υπάρχουν στη Δημόσια Βιβλιοθήκη της Λάρισας και ανακάλυψα μέσα σ' αυτά και 16 βιβλία που ανήκουν στον Ιωάννη Παπα-Σκαλιώρα από τη Ραψάνη. Δεν τα έγραψε ο ίδιος, αλλά τα είχε στην προσωπική του βιβλιοθήκη. Τα βιβλία αυτά σήμερα βρίσκονται φυλαγμένα σε ειδικό χώρο της Δημόσιας Βιβλιοθήκης της Λάρισας και μπορεί να τα δει κάθε ενδιαφερόμενος.¹

Ποιος είναι λοιπόν αυτός ο Ιωάννης Παπα-Σκαλιώρας; Πρόκειται μάλλον για κάποιο Ραψανιώτη ιερωμένο που όπως αποδεικνύεται και από το είδος των βιβλίων τα οποία κατείχε, είχε μεγάλη μόρφωση και κατάρτιση και πιθανότατα ήταν δάσκαλος στο Σχολείο της Ραψάνης στα μέσα του 19ου αιώνα. Αυτό βασίζεται στα εξής στοιχεία: Τα περισσότερα από τα βιβλία που βρήκα είναι σχολικά βιβλία και βοηθήματα και μέσα σ' αυτά υπάρχουν χειρόγραφες σημειώσεις του Ιωάννη Παπα-Σκαλιώρα με σωστή χρήση της αρχαιοελληνικής γλώσσας αλλά και με χρονολογίες, οι οποίες καλύπτουν το διάστημα από το 1840 - 1871. Και για να γίνω

1. Χ. Ντάμπλια, Παλαίτυπα 1-391.

πιο συγκεκριμένος. Το πιο συνηθισμένο χειρόγραφο σημείωμα που βρήκα πάνω σ' αυτά τα βιβλία είναι το εξής: «Και τότε συν τοις άλλοις Βίβλοις πέφυκεν εμού ευτελούς Ιωάννου Π: Σκαλιώρα. Ράψιανη». Και αυτό δηλ. το βιβλίο μαζί με τα άλλα βιβλία προέρχεται από εμένα τον ταπεινό Ιωάννη Παπα-Σκαλιώρα, Ραψάνη. Από τον τρόπο που έχει συντάξει το σημείωμα φαίνεται ότι ο Ιωάννης Παπα-Σκαλιώρας είναι πολύ καλός γνώστης της ελληνικής γλώσσας της εποχής και χρησιμοποιεί σωστά το συντακτικό. Από την άλλη η χρήση της λέξης «ευτελούς» που σημαίνει ταπεινός, δεν ξέρουμε αν αναφέρεται στο χαμηλό βαθμό ιερωσύνης του ή είναι ένδειξη υπερβολικής μετριοπάθειας. Είναι βέβαια γεγονός ότι η λέξη αυτή χρησιμοποιείται συχνά από τους ιερείς της εποχής αυτής.

Εφόσον λοιπόν μπορεί να δίδαξε στη Ραψάνη ως δάσκαλος, ποια συγκεκριμένη περίοδος ήταν αυτή; Όπως είναι γνωστό και από προηγούμενες μελέτες οι αναφορές για λειτουργία της Σχολής της Ραψάνης φθάνουν μέχρι και τα 1818. Μετά οι πηγές σιγούν. Στο κατάστιχο του Αγίου Αθανασίου δεν υπάρχει καμία αναφορά για το Σχολείο ή για κάποιο δάσκαλο, έως τις 29 Ιουλίου 1833, που επισκευάστηκε το κελί του δασκάλου.¹ Ο Τρύφων Ευαγγελίδης στο βιβλίο του, Η παιδεία επί Τουρκοκρατίας αναφέρει ότι η σχολή έπαψε να λειτουργεί κατά την Επανάσταση του 1821, και λίγο πριν από αυτήν και ότι ξανάρχισε να λειτουργεί στα 1830. Η επαναλειτουργία της σχολής στα 1830 δεν πρέπει να είναι βέβαιη, διότι τη χρονιά αυτή έχουμε τη σύγκρουση ανάμεσα στους προεστούς της Ραψάνης και στους κλεφταρματολούς της περιοχής, γεγονός που δεν επέτρεπε μια τέτοια πρωτοβουλία των προεστών.² Έχοντας λοιπόν αυτά υπόψη και το γεγονός ότι οι χρονολογίες των χειρόγραφων σημειωμάτων του Ιωάννη Παπα-Σκαλιώρα είναι μεταγενέστερες του 1818 πρέπει να δίδαξε στο χωριό μετά το 1830 στο νέο αλληλοδιδασκτικό πια σχολείο. Σ' αυτό συντείνει και το

1. Γ. Παρίση, Η Ραψάνη 229.

2. Τρυφ. Ευαγγελίδου, Η Παιδεία επί Τουρκοκρατίας, τ. Α', 232.

γεγονός ότι μέχρι το 1818 μας είναι γνωστοί οι περισσότεροι δάσκαλοι που δίδαξαν στο Σχολείο και πουθενά δεν αναφέρεται το όνομα του Ιωάννη Παπα-Σκαλιώρα μεταξύ αυτών. Το νέο αυτό αλληλοδιδασκτικό σχολείο πρέπει να λειτούργησε έως την απελευθέρωση από τους Τούρκους το 1881.¹

Ποια είναι όμως αυτά τα βιβλία που κατείχε, ποια εποχή καλύπτουν και ποιο είναι το περιεχόμενό τους; Το πρώτο από αυτά είναι ένα βιβλίο Γεωπονίας που εκδόθηκε στα 1796 στη Βενετία και γράφτηκε από τον κρητικό Αγάπιο Μοναχό. Στο πρώτο φύλλο του βιβλίου ο Ιωάννης Παπα-Σκαλιώρας αναφέρει και την

χρονολογία 4 Μαΐου 1840. Προφανώς εκείνο το διάστημα το χρησιμοποιούσε. Αν λάβουμε υπόψη ότι η Ραψάνη είναι μια αγροτική-κτηνοτροφική περιοχή, το βιβλίο ήταν απαραίτητο βοήθημα για τις καλλιέργειες. Αλλά όχι μόνο αυτό. Στο βιβλίο περιέχονται και πληροφορίες για το πώς να διατηρείται κάποιος υγιής και επιπλέον υπάρχει και

1. Γ. Παρίση, Η Ραψάνη 230.

Μηνολόγιον για όλες τις γιορτές του χρόνου. Σήμερα ένας τέτοιος συνδυασμός θεμάτων σε ένα βιβλίο θα ήταν αδύνατος. 1

Το δεύτερο είναι ένα βιβλίο από τα Αιθιοπικά του Ηλιοδώρου που εκδόθηκε στο Παρίσι το 1804. Ο Ηλιοδώρος ήταν Σημίτης ή Έλληνας και το έργο του κατατάσσεται στο ερωτικό ή το σοφιστικό μυθιστόρημα. Στο βιβλίο αυτό ο Ιωάννης Παπα-Σκαλιώρας επαναλαμβάνει την ίδια χειρόγραφη σημείωση. 2 Το τρίτο και τέταρτο βιβλίο αποτελούν τον έκτο και όγδοο τόμο του Θουκιδίδη περι του Πελοποννησιακού πολέμου. Τα βιβλία αυτά είναι του 1805 και 1806 αντίστοιχα. Εκδόθηκαν στη Βιέννη και είναι σχολικά βιβλία που αφορούν γεγονότα της Αρχαίας ιστορίας. 3

Το πέμπτο βιβλίο είναι ο δέκατος τόμος ενός Λεξικού φράσεων της ιστορίας του Θουκιδίδη που εκδόθηκε στη Βιέννη χρονολογημένο το 1806. Στο χειρόγραφο σημείωμα που έχει ο

1. Χ. Ντάμπλια, Παλαίτυπα 46, Νο. 95.

2. Του ιδίου, Παλαίτυπα 58, Νο. 129.

3. Του ιδίου, Παλαίτυπα 64, Νο. 147.

Ιωάννης Παπα-Σκαλιώρας κάτω από το τυπογραφικό σήμα της σελίδας τίτλου αναφέρεται: «Και τότε συν τοις άλλοις βιβλίοις πέλει εμού του Ιωάννου Π: Σκαλιώρα. Ράψιανη». Εδώ φαίνεται πως αλλάζει το ρήμα πέφυκεν που σημαίνει προέρχεται με το ρήμα πέλει που σημαίνει ακολουθεί παραλείποντας και τη λέξη ευτελούς που υπάρχει στα άλλα σημειώματα. 1

Το έκτο βιβλίο είναι ο δεύτερος τόμος ενός Λεξικού ενδόξων ανδρών στην ιστορία του Ευτροπίου που εκδόθηκε στη Βιέννη το 1807. Η χειρόγραφη σημείωση εδώ είναι διαγραμμένη. 2

Το έβδομο και το όγδοο βιβλίο είναι ο τέταρτος και ο πέμπτος τόμος από τα Σωζόμενα του Αρριαννού που εκδόθηκαν στη Βιέννη το 1809. 3

1. Χ. Ντάμπλια, Παλαίτυπα 68, Νο. 158.

2. Του ιδίου, Παλαίτυπα 73, Νο. 173.

3. Του ιδίου, Παλαίτυπα 78,79, Νο. 189,190.

Το ένατο βιβλίο είναι ο δεύτερος τόμος μιας Επιτομής Φυσικής με χρονολογία 1812 που εκδόθηκε στη Βιέννη.1

Το δέκατο βιβλίο είναι του Απολλωνίου του Δύσκολου «Περί αντωνυμιών» του 1813. Ο Απολλώνιος ο Δύσκολος ήταν γραμματικός από την Αλεξάνδρεια. Το βιβλίο εκδόθηκε στο Βερολίνο και αφορά γραμματικό είδος. 2

Το ενδέκατο βιβλίο αποτελεί τον τέταρτο τόμο των στοιχείων Αριθμητικής και Αλγέβρης του 1816 και εκδόθηκε στη Βιέννη. Είναι σχολικό εγχειρίδιο. Ο Ιωάννης Παπα-Σκαλιώρας στη χειρόγραφη σημείωση αναφέρει πάλι και την ημερομηνία 4 Μαΐου 1840. 3

1. Χ. Ντάμπλια, Παλαίτυπα 83-84, Νο. 206.

2. Του ιδίου, Παλαίτυπα 84, Νο. 209.

3. Του ιδίου, Παλαίτυπα 92, Νο. 235.

Το δωδέκατο βιβλίο είναι κι αυτό του Απολλωνίου του Δύσκολου και αναφέρεται στην κατασκευή του λόγου. Είναι δηλαδή Ρητορικό και εκδόθηκε στο Βερολίνο το 1817. Και εδώ υπάρχει η ημερομηνία 4 Μαΐου 1840.1 Το δέκατο τρίτο βιβλίο είναι ένα βιβλίο του Φιλήμονα Γραμματικού που εκδόθηκε στο Βερολίνο το 1821. Και σ' αυτό το βιβλίο αναφέρεται η πιο πάνω ημερομηνία. 2

Το δέκατο τέταρτο βιβλίο είναι του «Παύλου Σιλενταρίου, Έκφρασις της Μεγάλης Εκκλησίας και του Άμβωνος και Ιωάννου Γραμματικού Γάζης, Έκφρασις του Κοσμικού Πίνακος. Βιβλίο με θρησκευτικό-εκκλησιαστικό περιεχόμενο που εκδόθηκε στη Λειψία το 1822. 3

1. Χ. Ντάμπλια, Παλαίτυπα 93, Νο. 236.

2. Του ιδίου, Παλαίτυπα 105, Νο. 273.

3. Του ιδίου, Παλαίτυπα 106, Νο. 277.

Το δέκατο πέμπτο βιβλίο αφορά «Στοιχειώδη μαθήματα της Λατινικής γλώσσας προς χρήση των σχολείων και κατωτέρων τάξεων των Γυμνασίων» του Ενρ. Ν. Ουλερίχου. Σχολικό βιβλίο του 1853 που εκδόθηκε στην Αθήνα. Στη χειρόγραφη σημείωση αναφέρεται το εξής: Κωστάκης Σκαλιώρα 1871. Για ποιον μπορεί να πρόκειται δεν μπορούμε εδώ να ξέρουμε. Από τη χρονολογία πάντως διαπιστώνουμε πως θα πρέπει να είναι απόγονος ή μεταγενέστερος συγγενής του Ιωάννη Παπα-Σκαλιώρα. 1 Το τελευταίο βιβλίο που κατείχε ο Ιωάννης Παπα-Σκαλιώρας είναι και το πιο σημαντικό. Είναι ο τρίτος από τους τέσσερις τόμους μιας Φιλολογικής Εγκυκλοπαίδειας του 1819 η οποία συναρμόσθηκε από τον Ιωάννη Πατούσα και εκδόθηκε στη Βενετία. Η αξία αυτού του βιβλίου είναι μοναδική και έγκειται στο γεγονός ότι είναι αθησαύριστο στις υπάρχουσες βιβλιογραφίες. Δηλαδή δεν έχει καταγραφεί πουθενά και δεν υπάρχει άλλο αντίτυπο σε καμιά

1. Χ. Ντάμπλια, Παλαίτυπα 194-195, Νο. 573.

βιβλιοθήκη του κόσμου. Επίσης στη χειρόγραφη σημείωση αναφέρεται ότι προέρχεται από τον Ιωάννη Παναγιώτου Σκαλιώρα. Το όνομα Παναγιώτου αναφέρεται για πρώτη φορά και δεν γνωρίζουμε αν είναι πατρώνυμο του Παπα-Σκαλιώρα δεδομένου ότι δεν αναφέρεται ιερατικός βαθμός. 1 Θα μπορούσε λοιπόν να πει κανείς ότι τα περισσότερα βιβλία ήταν σχολικά εγχειρίδια ή βιβλία βοηθητικού περιεχομένου προς χρήση των διδασκάλων και μαθητών. Εκείνο που δε γνωρίζουμε είναι αν διδάσκονταν και άλλα βιβλία διαφορετικά από αυτά που διδάσκονταν συνήθως σε σχολεία της εποχής αυτής. Βέβαια μπορεί ο Ιωάννης Παπα-Σκαλιώρας να μην ήταν δάσκαλος και τα βιβλία αυτά να τα είχε για προσωπική του χρήση, γεγονός το οποίο φαίνεται βέβαια απίθανο.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι το γεγονός ότι τα βιβλία

1. Χ. Ντάμπλια, Παλαίτυπα 242-243, Νο. 7.

του Ιωάννη Παπα-Σκαλιώρα κάποια στιγμή περί τα τέλη του 19ου αιώνα βρέθηκαν στα χέρια του λαρισαίου δικηγόρου Δημητρίου Πιπινόπουλου. Αυτός μαζί με μια μεγάλη προσωπική βιβλιοθήκη που είχε τα κληροδότησε μετά το θάνατό του το 1938 στη Βιβλιοθήκη της Λάρισας. Δε γνωρίζουμε όμως ποια ήταν η σχέση αυτού του δικηγόρου με τον Ιωάννη Παπα-Σκαλιώρα και κάτω από ποιες συνθήκες βρέθηκαν τα βιβλία στα χέρια του.

Ακόμη θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε τον Ιωάννη Παπα-Σκαλιώρα οπαδό του νεοελληνικού διαφωτισμού και μάλιστα του κύκλου εκείνου των διαφωτιστών που υποστήριζε τον εξαρχαϊσμό της γλώσσας. Αυτό στηρίζεται σε δύο δεδομένα: πρώτον ότι έξι από τα βιβλία που κατείχε έχουν σχολιαστεί, μεταφραστεί και εκδοθεί από το Νεόφυτο Δούκα, ο οποίος ανήκε μαζί με τον Ευγένιο Βούλγαρι και το Στέφανο Κομμητά στην ομάδα των εξαρχαϊστών οπαδών του διαφωτισμού που έρχονταν σε αντίθεση με τη «μέση οδό» που πρότεινε ο Αδαμάντιος Κοραΐς και δεύτερον στη αρχαιοελληνική γλώσσα που χρησιμοποιεί στα χειρόγραφα σημειώματα. 1 Εξάλλου όλα τα βιβλία που κατείχε έχουν εκδοθεί την περίοδο του νεοελληνικού διαφωτισμού και είναι έργα της κλασικής φιλολογίας αλλά και των θετικών επιστημών, όπως της Φυσικής και των Μαθηματικών. Γενικότερα καλύπτουν ένα ποικίλο επιστημονικό πεδίο, ξεφεύγοντας από το πλαίσιο των θεολογικών και στενά γραμματικών μαθημάτων.

Γεννιέται όμως και το εξής ερώτημα. Τα βιβλία αυτά να μην είναι τα μοναδικά έντυπα, τα οποία είχε στην κατοχή του ο Ιωάννης Παπα-Σκαλιώρας, αλλά να υπήρχαν και άλλα τα οποία χάθηκαν. Εξάλλου πολλά χειρόγραφα σημειώματα σε άλλα παλιά βιβλία που βρίσκονται στη Δημόσια Βιβλιοθήκη της Λάρισας είναι διαγραμμένα και δυσανάγνωστα.

Υπάρχει και ένα άλλο ζήτημα που θα έθετε νέο προβληματισμό. Η σχέση του ονόματος του Ιωάννη Παπα-Σκαλιώρα με το πρόσωπο ενός επιφανούς διδασκάλου, και αρχιμανδρίτη του

1. Εγκυκλοπαίδεια Δομή, τ. 5, 44.

Ιγνατίου Σκαλιώρα. Σύμφωνα με μια μελέτη του συγχωριανού μας Διονυσίου Βαλαή με τα τίτλο ο αντικοραϊστής λόγιος Ιγνάτιος Σκαλιώρας, δε ξέρουμε επακριβώς αν ο Ιγνάτιος Σκαλιώρας γεννήθηκε στη Ραβάνη ή την Ήπειρο. Όμως ένας εκ των δυο συγγραφέων της Νεωτερικής Γεωγραφίας, ο Δανιήλ Φιλιππίδης τον θεωρεί Ραψανιώτη, γεγονός το οποίο επιβεβαιώνει και με προσωπική του μαρτυρία και ο ίδιος ο Ιγνάτιος Σκαλιώρας. 1 Ένα άλλο σημείο σχέσης των δυο συνονόματων ανδρών είναι και η ίδια περίοδος δράσης τους, δηλ. τα μέσα του 19ου αιώνα. Το κυριότερο όμως είναι ότι ο Ιγνάτιος Σκαλιώρας αποδεδειγμένα ανήκε στο

φιλολογικό κύκλο του Νεόφυτου Δούκα, ήταν φανατικός οπαδός των γλωσσικών του αντιλήψεων και πολέμιος του Αδαμάντιου Κοραή. Επίσης επειδή ο Ιγνάτιος Σκαλιώρας διετέλεσε από το 1815-

1. Δ. Βαλαή, Ο Αντικοραϊστής Λόγιος Ιγνάτιος Σκαλιώρας 71-72.

1821 εφημέριος στην Ορθόδοξη ελληνική κοινότητα της Λειψίας¹ και αργότερα εφημέριος και δάσκαλος στην Τεργέστη² έως το 1822, πόλεις που αποτελούσαν σπουδαία εκδοτικά κέντρα την εποχή αυτή, μπορεί αν είχε συγγένεια με τον Ιωάννη Παπα-Σκαλιώρα να του έστειλε από εκεί τα βιβλία. Πουθενά όμως και σε ό,τι γνωρίζουμε για τον Ιγνάτιο Σκαλιώρα, δεν αναφέρεται το όνομα του Ιωάννη Παπα-Σκαλιώρα.

Επίσης δε μπορούμε να αποκλείσουμε το γεγονός το Παπα-Σκαλιώρας να ήταν επίθετο, το οποίο να κληρονόμησε ο Ιωάννης από κάποιον παπά πρόγονό του, δεδομένου ότι κανονικά η λέξη παπάς θα έπρεπε να πάει στο όνομα Ιωάννης και όχι στο επίθετο Σκαλιώρας.

1. Ερμής ο Λόγιος, τ. Η' (1818) 142.- Κ. Σάθα, Νεοελληνικής Φιλολογίας Παράρτημα 293.

2. Τρυφ. Ευαγγελίδου, Η Παιδεία επί Τουρκοκρατίας, τ. Β', 493.

Συμπερασματικά λοιπόν θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τα εξής για την προσωπικότητα του Ιωάννη Παπα-Σκαλιώρα. Πρόκειται για κάποιον ιερωμένο πιθανώς Ραφαναϊώτη, ο οποίος βρίσκεται στο χωριό στα μέσα του 19ου αιώνα. Δε γνωρίζουμε επακριβώς αν είχε και την ιδιότητα του δασκάλου την εποχή εκείνη, ούτε τον ακριβή βαθμό ιερωσύνης του. Ένα είναι σίγουρα γνωστό, ότι είχε στην κατοχή του μια σειρά από παλιά βιβλία ποικίλου περιεχομένου, αλλά και πολύ σημαντικής αξίας σήμερα, τα οποία δεν ξέρουμε πως από κάποιο διάστημα και μετά βρέθηκαν στα χέρια του λαρισαίου δικηγόρου Δημητρίου Πιπινόπουλου, ο οποίος με τη σειρά του τα δώρισε στη Βιβλιοθήκη της Λάρισας το 1938. Μένει λοιπόν η ουσιαστικότερη διερεύνηση αυτού του προσώπου, η οποία θα διαφώτιζε πολλά από τα ερωτηματικά τα οποία έθεσα με την παρούσα εισήγηση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βαλαή Διονύσιος, Ο Αντικοραϊστής Λόγιος Ιγνάτιος Σκαλιώρας, Ανάτυπον εκ της "Κληρονομίας", Τόμος 21, Τεύχη Α'-Β', 1989, Θεσσαλονίκη 1992.

Εγκυκλοπαίδεια Δομή, τ.5. Αθήνα 1974.

"Ερμής ο Λόγιος", τ. Η', 1818.

Ευαγγελίδης Τρύφων, Η Παιδεία επί Τουρκοκρατίας (Ελληνικά σχολεία από της αλώσεως μέχρι Καποδιστρίου), τ. Α'-Β', Αθήνα 1936.

Ντάμπλιας Χρήστος, Τα Παλαιύτα της Δημόσιας Βιβλιοθήκης της Λάρισας, Λάρισα 1996.

Παρίσης Γεώργιος, Η Ραφανάη και η γειτονική προς αυτήν περιοχή του Κάτω Ολύμπου, Λάρισα 1998.

Σάθα Κωνσταντίνος, Νεοελληνικής Φιλολογίας, Παράρτημα, Ιστορία του ζητήματος της νεοελληνικής γλώσσας, Εν Αθήναις 1870.